

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXXI

1934

ŠTEVILKA 5

NOVA POTA GOSPODARSTVA

Živimo ob koncu važnega zgodovinskega razdobja. Ljudje občutijo, čeprav često nejasno in megleno in ne da bi znali svojih občutkov dokazati in utemeljevati, z neko notranjo gotovostjo in prepričanjem, da se je v usodni dobi, ki nas loči od svetovne vojne, v politični, socialni in gospodarski strukturi človeštva mnogo izpremenilo. Vseokrog sebe opazamo vrenja in revolucije, demonstracije in manifestacije, pojavljajo se nove ideje in pokreti, vidimo, kako padajo stare spoštovane tradicije in zakoni, ki so se smatrale desetletja za železne. Tudi v gospodarstvu.

Da, mogoče bi celo lahko rekli, da je ravno gospodarska revolucija, ki jo nevidno zato pa tem bolj občutno doživljamo, najgloblje posegla v življenje družbe in poedinca, pred vsem radi tega, ker udarja gospodarstvo ob osnovne temelje človekovega obstoja. Zato vzbujajo tudi motnje v gospodarskem redu pri množicah mnogo večjo pozornost, kot one na kateremkoli drugem polju in z nekim poplalom stoji človeštvo ob paradoksih današnjih dni, da je ravno doba največjega gospodarskega razmaha tudi doba največje gospodarske stiske, čas, ko razpada svetovno gospodarstvo, se krči trgovina, počivajo ogromni obrati ter narašča brezposelnost, ta nova kuga človeštva, v številke, kot jih doslej nismo nikdar v zgodovini videli. In človek se vprašuje, ali je to le začetek konca, ali pa je čiščenje v bolnem organizmu, ki mu mora slediti ozdravljenje, čim je bolnik premagal najnižji stadij depresije.

Ako hočemo najti odgovor na ta vprašanja, tedaj moramo poseči nazaj v začetek današnje gospodarske organizacije, ki nastaja z industrijsko revolucijo proti koncu 18. stol. in da svetu popolnoma novo gospodarsko in politično lice. Industrija rodi kapital in uvede v svet gospostvo denarja. Neštevilne iznajdbe skrčijo površino sveta na majhen odlomek. V razvoju prometne tehnike leži mogoče najodličnejši pomen 19. stoletja. Tisočletja so bile razdalje na svetu enake, merile so se na kopnem po sili konja, na vodi po sili vetra, ko človek s podjarmljenjem tajnih sil narave, elektrike, pare in bencina, prevrže vse te starodavne relacije. V razmerju kot se zmanjšajo razdalje, se skrči tudi zemlja za človeka in poraja se čisto naravna misel, objeti odgovarjajoč novim razdaljnim meram večje komplekse v skupno gospodarsko enoto. Zračni promet podere zadnje prostorene utesnitve in človek si zamisli, ali se ne bi dalo gospodarstvo na svetu upravljati iz enega središča in s tem pridemo do pojma enotnega svetovnega gospodarstva.

Pojem svetovnega gospodarstva je nastal torej neposredno iz tehničnega razvoja naše dobe in vodi, navezan na staro gospodarsko načelo, doseči z

najmanjšim trdom oziroma, kar je istovetno, z najmanjšimi stroški največjo korist, do prav posebnih posledic. Po imenovanem načelu je treba nabaviti blago tam, kjer se ga najceneje dobi in ker je svet v svoji proizvodnji silno pester in raznovrsten ter eno stvar na enem koncu zemeljske oble mnogo lažje in ceneje proizvajamo kot n. pr. na drugem, se je slednja po načelu delitve dela razdelila v posamezne proizvodne enote. Pojavlja se pravilo, naj proizvaja vsako teh področij to, kar se tam proizvaja pod najugodnejšimi, brezkonkurenčnimi pogoji in tako pridemo do tega, da postane Kanada svetovni dobavitelj žita, Avstralija volne, Brazilija kave, Čile solitra itd. Princip najcenejše proizvodnje se kmalu razširi tudi na industrijsko produkcijo in s tem dobimo fikcijo enotnega in osrednjega svetovnega gospodarstva.

V svetu, ki je bil razdeljen v posamezne proizvodne enote, pa je bilo načelo o najcenejšem nakupu le tedaj zajamčeno, če se je dala izmena blaga vsak hip in brez vsakih ovir izvesti. V tem leži zarodek svetovne trgovine. Svetovna trgovina, katere bistvo leži ravno v najcenejšem nakupu, je podpirala v krajih, ki so bili na novo odprti gospodarskemu izkoriščanju, razmah produkcije, ker n. pr. tudi v Avstraliji niso vsi kraji glede na gojenje ovac enaki. Svetovna trgovina je bila torej naravnost zainteresirana na ustvarjanju novih produkcijskih naprav, ki so zahtevale nove naložbe kapitala, od katerega se je v najkrajšem času zahteval dobiček. To je bila naloga s svetovno trgovino tesno zvezane in često celo z njo istovetne svetovne finance.

V tem razvoju pa leži že kal one bolezni, na kateri se nahaja današnji svet v agoniji. S časom postaja namreč svetovna trgovina sama sebi svrha. Izmenjava blaga, ki tvori vsebino in osnovo svetovne trgovine, izgubi svoj odločilni značaj in na njeno mesto stopi promet blaga kot tak, pri čemer trgovec ne posreduje več med dvema določenima osebama, temveč kupuje blago v svrhu špekulacije. Seveda se je morala pri takem razvoju svetovna trgovina napihnuti daleč preko svojih naravnih mej in napravlja s svojo nenaravno obliko vtis lažnivega blagostanja.

Nenaravni porast svetovne trgovine, ki izgublja svojo osnovno nalogo, je imel za posledico tudi nenaravno množenje proizvodnih naprav sveta. Tovarne vstajajo iz tal ne več radi potreb konzumenta, temveč le iz špekulacije veletrgovine in velefinance, ki iščeta z novimi iznajdami cenejši način produkcije in s tem večji dobiček nad starimi konkurenti. Tako se dviga produkcijska kapaciteta sveta le iz zahteve svetovne trgovine, ne pa iz stvarnih potreb proizvodnje in potrošnje. In ker je kapital tedaj že združen v anonimne bloke, zrastejo te naprave le redkokdaj iz nacionalnih sredstev, temveč s pomočjo s svetovno trgovino zvezane velefinance. Obenem z nenaravnim napihovanjem svetovne trgovine in proizvodnih naprav raste pa zadolženje sveta, in sicer v takem obsegu in tempu, ki nista več normalno mogla odgovarjati obstoječemu položaju. Dolgovi rastejo in zahtevajo rento, medtem ko v istem času naprave, v katere so bili ti dolgovi investirani, izgubljajo na vrednosti in zastarevajo.

Temu razkolu, ki bi že sam po sebi potegnil za sabo v prepad svetovno gospodarstvo, se pa pridruži v vrhuncu kapitalističnega razvoja še nov moment, ki je zadal zadnji udarec tej zgradbi, ki je zrastle sama preko same sebe. Doslej je stala še vedno v ospredju svetovna trgovina, čeprav izkvarjena v svoji originalni obliki, odslej pa prehaja težišče v istem smislu na svetovno finančno. Z drugimi besedami, medtem ko je doslej bila

izmenjava blaga v središču gospodarske miselnosti, prehaja sedaj težišče na izposojanje denarja. Iz svetovnega nazora veletrgovca postane svetovni nazor rentirja. Dosedaj je šlo za to, da se kolikor mogoče poceni nakupi, odslej gre za to, da se za kolikor mogoče visoke obresti posodi. V lovu za obresti se gradi in nalaga, kjer bi bili količkanj izgledi za take obresti. Velike mase prostega kapitala, ki krožijo po svetovni vojni na denarnem trgu, naravnost silijo v nesmiselne investicije. Najzgovornejši primer nam je zato Nemčija po stabilizaciji marke leta 1924., v kateri so Angleži in Američani z ozirom na bajna reparacijska plačila slutili eldorado ter investirali tam take ogromne vsote, da so nemško industrijsko kapaciteto povzdignile na višino, kot je po človeškem presojanju ne bo mogoče nikdar popolnoma izrabiti. Saj ima Nemčija danes gotove industrijske panoge, ki bi prav lahko zalagale ves svet in se zaradi tega ne more pričakovati drugega kot da danes te silne industrijske naprave deloma počivajo.

Čim postaja razpoka med investicijami in pa dolгови tako velika, da je ni mogoče več prekoračiti, so se morali tudi omajati temelji svetovnega gospodarstva. Nesluten padeč cenam surovin leta 1929., nazadovanje svetovne trgovine na svoj pravi obseg in s tem zvezano ustavljanje obratov, ki jim sledi z izgubljenimi milijardami v zašpekuliranih investicijah kreditna kriza Evrope, začeni s padcem dunajske Creditanstalt, bančno krizo v Nemčiji, Hooverim moratorijem in poskusnim begom velekapitala iz brezupno prezadolženih podjetij, vse to je moralo voditi do končnega razsula.

Tako pride res do zloma internacionalnega svetovnega gospodarstva, ki je bilo že od začetka nereelno in je nastalo le iz prekomernega in nenaravnega napihovanja svetovne trgovine in svetovne finance. Pokazalo se je, da se take nenaravne zgradbe človeškega duha ne morejo držati in da je treba počasne likvidacije tega nemogočega koncerna. Posamezni deli, ki se sedaj osamosvojujejo in postavljajo svoje gospodarstvo na varnejše in zdravejše nacionalne temelje, so sicer v tej likvidaciji izgubili lep del svojih terjatev, zato pa bodo odslej verjetno uspešnejše in svobodnejše poslovali kot pa v sponah mednarodne velefinance. Nacionalno gospodarstvo ali, kakor ga tudi imenujemo, avtarkija, ki se javlja kot nova oblika gospodarstva, ne pomeni torej lakote ali katastrofe, temveč kvečjemu poskus ozdravljenja nemogočega stanja, v katerega nas je potisnil razvoj zadnjih desetletij. Svetovna gospodarska prepletenost, ki jo je znala svetovna trgovina in velefinanca na več način še bolj zamotati, je tako bohotno pognala preko posameznih organizmov, da jih je grozila že zadušiti. Največji račun so pri tem plačevale predvsem agrarne države. Vzemimo primer naše Jugoslavije. Mi smo sicer veliki proizvozniki poljedelskih produktov, navzlic temu ne moremo tekmovati s Kanado ali Južno Ameriko, o kakem upiranju poplavi tuje industrije pa sploh ne more biti govora. Torej bi nam po načelih liberalnega svetovnega gospodarstva 19. stoletja ne preostalo ničesar drugega kot da izginemo s površine zemlje.

Ta popolna preorijentacija v svetovnem gospodarstvu pa verjetno ni bila mogoča, če bi sama državna oblast ne posegla z milo ali trdo roko v ta absolutni sistem svobodnega gospodarstva in ne bi obrezala rast egoizma tam, kjer je že preveč bujno poganjal. Tako vidimo danes vsepovsod, kako posega država v takozvano gospodarsko svobodo, ureja proizvodnjo in trg in končuje s svobodnim kapitalističnim gospodarstvom, obenem ko

se babilonski stolp mednarodnega gospodarstva podira in se narodi pričeenjajo zavedati svojih lastnih sil. Pajčolan denarja, ki ga je mednarodna plutokracija pregrnila v finem in enakomerno stkanem vzorcu preko vsega sveta, so te nove sile raztrgale, čim so se začele otriesati diktature svetovne finance.

Seveda je morala taka naravna katastrofa, kot je razpad svetovnega gospodarstva, delovati tudi na notranje gospodarstvo posameznih držav, ker je bil doslej gospodarski ustroj vsake države zgrajen na pogoju, da brezhibno funkcionira svetovno gospodarstvo v nekdanjem smislu. S tem je pa tudi že orisana v glavnih potezah gospodarska politika držav, ki se zavedajo in občutijo velike izpremembe v gospodarski strukturi sveta. Ker skuša postati vsaka država zaokrožena gospodarska enota, je treba predvsem uravnovesiti razmerje med poljedelstvom, obrtjo in industrijo. Posledica je, da se tipično agrarne države industrializirajo in tipično industrijske države agrarizirajo. Vsaka država se torej umika polagoma na svoje lastne sile, kmet dobiva nazaj svoj pomen kot političen in gospodarski faktor, ki mu ga je v zadnjih letih čisto odvzel industrijski delavec, obenem se pa tudi odbijajo rogovi moči zasebnega kapitala v prilog državne oblasti. Čeprav razpada nekdanja delitev sveta v ločena produkcijska ozemlja po načelu delitve dela, ostaja še vedno precejšnja možnost izmenjave blaga, ki se jo pa skuša sedaj izrabiti pod političnimi vidiki, kar ima za posledico, da se vrši mednarodna izmena blaga s čisto drugimi metodami kot doslej. Prost izvoz in uvoz odpadata. Država daje direktive, odkod naj se uvažajo surovine ali industrijski izdelki po tem, kamor name-rava sama povečati svoj izvoz. Nič ni prepuščeno več svobodnemu delovanju sil. Država kot zastopnik skupnosti skuša celo dobiti nadzor nad celokupno zunanjo trgovino ter vpliva pri tem na ceno in žonglira s carino. Slednja je doslej bila glavno orodje trgovinske politike liberalne države, odkar ima pa ta ambicijo, pregledati vso množino in smer zunanje trgovine in jo voditi po potrebah tega trga, pade carinska politika daleč pod svoj nekdanji dominantni pomen.

Tako razbije sila novega časa temelje onega reda, ki se je zdel še nedavno svet in sestaven del narave. Najzgovornejši dokaz za umirajoče nauke gospodarskega liberalizma nam dajo štirje ogromni gospodarsko-politični kompleksi, ki so se dosedaj izkristalizirali iz razpadlega svetovnega gospodarstva. Predvsem Anglija in britsko carstvo. Samo imperijska ideja je bila lahko ona sila, ki je omogočila Angležem, da pred dvemi leti zberejo skupaj svoje sile v obupnem naporu, ko je ostali svet že mislil, da britskemu carstvu ni več pomoči. Seveda ni bila naloga lahka in je stavila Angleže pred težko preizkušnjo, ki se je pa niso ustrašili. Anglija zavedno strmoglavljiva vrednost funta, čeprav omaja s tem položaj Londona kot največjega bankirja sveta. Zato pa dobiva London prevladujoč položaj v imperiju in skandinavskih državah, ki se priključijo sterlinškemu bloku. Angleško gospodarstvo se je potegnilo na ono črto, ki jo dolgo časa lahko brani. Načelo svobodne trgovine, ki ga je Anglija pred sto leti sama zanesla v svet kot zveličavno misel, so sedaj počasi in previdno spravili za nove razmere, zaenkrat si pa Anglija gradi svoje lastno, čeprav malo manjše svetovno gospodarstvo. Ukrepi, ki spremljajo to graditev, delno razvrednotenje funta in pa konverzija notranjih dolgov, delujejo poživilja-joče na vse gospodarstvo kot drugod na primer velika javna dela. Razvrednotenje funta je okrepilo gotove na izvoz usmerjene industrijske panoge,

pred vsem tekstilno industrijo, konverzija je pa dala spodbudo investicijam, kar je predvsem delovalo na gradbeni trg. Verjetno pa vse to ne bo moglo zadostovati. Danes je kljub razpadanju svetovnega gospodarstva in avtarknim tendencam Anglija še vedno velika tvornica sveta, čim bo pa ta razvoj napredoval, se bo Anglija morala spomniti onih usodnih časov ob začetku industrijske revolucije, ko je njeno kmečko prebivalstvo v masah zapuščalo vas in se selilo v mesta, tako da je še danes razmerje med mestnim in kmečkim prebivalstvom 1 : 5. Avtarkija imperija zahteva gotovo tudi neko uravnovešeno Anglije same med industrijo in poljedelstvom.

Kakor je bil angleški poskus velik, zaostaja kljub temu daleč za silnim odločilnim in naravnost revolucionarnim preobratom, ki se je dogodil zadnje leto v Ameriki. Ko je sedanji ameriški predsednik Roosevelt prišel na oblast, se je Amerika nahajala na robu propada. Kreditni in finančni sistem se je zamajal, brezposelnost je narasla na 12 do 15 milijonov ljudi in kmet se je nahajal v odkritem uporu. Roosevelt je hotel na tem sistemu najprej nekaj krpiti, ko je pa videl, da s tem nikamor ne pride, se je odločil poseči v notranji ustroj vsega ameriškega gospodarstva. Uvedel je načrtno gospodarstvo in nadzor industrijske produkcije in pomagal je z denarnimi sredstvi poljedelstvu. Izrednega pomena je bilo v tem oziru razvrednotenje dolarja skoraj na polovico, da se s tem razbremenene kmečki dolгови. Amerika se s carinskim zidom loči od ostalega sveta. Država prevzame vodstvo nad gospodarstvom. In zgovorni znak za novo dobo: Amerika, ta dežela največjega individualizma, gleda naravnost v veselem pričakovanju, kako razpadajo sistemi liberalnega gospodarstva v nadi, da novi Rooseveltov red prinese nekaj boljšega.

Ravno nasprotni tečaj predstavlja Rusija. Tam so morali v kratki dobi desetih let nadomestiti ves oni industrijski razvoj, ki so ga druge države gradile deset in desetletja. Iz tega preskoka je nastal kult delavca in pa poskus, odvzeti kmetu zemljo, ki se je pa doslej ponesrečil, ker se je pri tem postopalo po hladnem razumu in se ni upoštevalo nič manj važnega činitelja, čustva, ljubezen kmeta do zemlje. Podoba je, da so se v Rusiji že začeli zavedati te napake, kakor so tudi že davno opustili misel svetovne revolucije, ki naj bi prinesla zmago onih idej, ki jih je Rusija zastopala ob začetku revolucije. Iz Stalinovega govora na zadnjem kongresu komunistične stranke je videti, da se tudi tam gori že močno budi nacionalizem in potem se njih sistem kmalu v gospodarskem oziru ne bo mnogo razlikoval od onega, ki ga danes poskuša Amerika.

Zadnji veliki gospodarski kompleks, ki je nastal na razvalinah svetovnega gospodarstva, tvori Japonska. Pri njej vidimo najbolj načrtno gospodarstvo današnjega sveta. Iz gospodarskih razlogov je Japonska razvrednotila svoj denar še enkrat bolj kot Amerika, zato ji pa tudi nihče ne more gospodarsko konkurirati na trgu, kjer se ona pojavi. Ves japonski izvoz se nahaja kot gospodarsko udarno orožje v službi japonske državne gospodarske in zunanje politike in Japonska posega najprej gospodarsko okrog sebe v pokrajine, ki jih zahteva na podlagi načela Azija Azijcem, predvsem v nizozemsko, britsko in francosko Indijo, Kitajsko in Mongolijo. Okrog tega jedra, o katerem misli, da mora prej ali slej tvoriti njen imperij, polaga kot predstražo postojanke v Perziji, Turčiji, Abesiniji in Avstraliji in Južni Ameriki. Vse stoji v sužbj ideje, izgraditi britske-

mu imperiju slično gospodarsko in politično enoto, ki bi pa bila mnogo čvrstejša, ker ne bi bila tako raztresena po svetu in bi bila centralneje upravljena.

Tako že vidimo, kako se v občem kaosu kristalizirajo prve čvrstejše tvorbe. Le v Evropi je še vedno vse v občem neredu. Tod se ne morejo še sporazumeti niti tam, kjer je gospodarska raztrganost tako velika, da ogroža že gospodarski obstoj prizadetih kot je primer v Podonavju. Gotovo je, da se bodo morali enkrat tudi Evropeci sporazumeti med seboj spričo teh silnih gospodarskih organizacij, ki se formirajo kot nacionalna gospodarstva po polomu internacionalizma v svetovni trgovini. Če si pa Evropa zaenkrat ne more zaradi svojih političnih razprtij ustvariti enotnega gospodarstva, ki bi lahko nastopalo kot enakovreden član med ostalimi strnjenimi našimi velegospodarskimi tvorbami, opazamo v splošnem tukaj isti razvoj kot v ostalem svetu. Kažejo se nekdanje mednarodne gospodarske vezi in vsak narod skuša gospodarsko kolikor mogoče čvrsto stati na lastnih nogah. Zato se nam intenzivno notranje gospodarsko življenje kaže kot zadnja stopnja industrijske revolucije in avtarkije kot zmagovalec onih sil, ki so hotele iz pojava tehnike ustvariti svetovno gospodarstvo kot enotno gospodarsko tvorbo.

Dr. Stanko Jug

POTA IN CILJI NAŠEGA GOSPODARSTVA

(Nadaljevanje)

Industrijska zelišča

Ob čestih razpravah o poljedelski krizi in njenih vzrokih, se je že dostikrat ugotovilo, da je treba našo poljedelsko proizvodnjo preusmeriti. Žito, ki je tvorilo nekdanj važno postavko v naši trgovinski bilanci, je radi ogromnega padca cen in radi ostre tekme, boljšega in cenejšega premorskega žita, mnogo izgubilo na veljavi. Tudi ni izgleda, da bi se ta, nekdanj donosna izvozna stroka pri nas dvignila. Mnogo ovir povzroča izvozu naših poljedelskih pridelkov tudi stremljenje skoraj večine industrijskih držav po povečanju proizvodnje pridelkov in s tem tudi za omejitev uvoza.

Zato je za našo poljedelsko proizvodnjo, tako raz stališče gospodarske potrebe poljedelca, kakor raz stališče naše trgovinske bilance, jako važno, kako naj se ta proizvodnja preusmeri.

Ne da bi se v tej razpravi obširneje bavili z važnim vprašanjem preusmeritve naše poljedelske proizvodnje, ugotavljamo, da prevladuje mnenje, da je potrebno posvečati več pažnje gojenju poljedelskih proizvodov, s katerimi svetovna tržišča niso prenasočena, odnosno poljedelskim proizvodom, ki niso podvrženi tako čestim in velikim izpremembam cen, in ki bodo nudili pogoje za upostavitev domače industrije ter dali kmetu stalnejši in boljši dohodek.

Med take proizvode, ki prihajajo pri proučevanju preusmeritve naše poljedelske proizvodnje v poštev, spada zlasti industrijsko zelišče.

Industrijska zelišča so ona zelišča, katerih pridelek se uporabi v pretežni meri za industrijsko predelavo. Med industrijska zelišča, ki se goje pri nas, spadajo konoplja, lan, cikorija, hmelj, sladkorna repa, bombaž, mak in tobak. Goji se torej v naši državi mnogo vrst industrijskega

zelišča; le žal, da jih zlasti v severnih pokrajinah, kjer nekatere vrste ne uspevajo, premalo poznamo.

Industrijsko zelišče zavzema okroglo 160.000 ha.

Ker bi moglo industrijsko zelišče zavzeti v razvoju naše domače industrije važno mesto in ugodno vplivati na podvig obubožanega kmečkega gospodarstva, si posamezne vrste tega zelišča nekoliko podrobneje oglejmo.

Konoplja

Gojenje in predelava konoplje sta pri nas najbolj razvita v Bački, Slavoniji in Sremu ter v leskovaškem in vranjskem okrožju v Bujanovcih, v okolici Aleksinca in Kruševca. V Dravski banovini so jo gojili mnogo več, kakor dandanes, v časih, ko so izdelovali kmetje sami iz konopljinega prediva tkanine. Gojenje konoplje se je sedaj v naši banovini skoraj opustilo, in je zasejana površina znašala 1930. le 112 ha, s 76.000 kg pridelka.

Površina, zasejana s konopljo je znašala v razdobju 1920.—27. povprečno 29.000 ha, 1930.: 38.127 ha, 1932. pa je znašala okrog 37.500 ha.

Pridelek je znašal v razdobju 1920.—27. povprečno 260.000 mtc.; od 1928. do 1932. pa okrog 330.000 mtc.

Po kakovosti zavzema naša vranjska in leskovaška konoplja na svetovnem trgu tretje mesto, to je za Italijo, ki je s svojo znano bolonjsko konopljo na prvem, a Francija z grenobelsko konopljo pa na drugem mestu.

Izvoz konoplje je v času od 1924. dalje znatno napredoval, in je znašal:

1924.: 60.547 mtc. v vrednosti 141·9 milij. Din

1926.: 140.085 mtc. v vrednosti 98·8 milij. Din

1928.: 168.405 mtc. v vrednosti 106·5 milij. Din

1930.: 108.500 mtc. v vrednosti 96·1 milij. Din

1932.: 63 900 mtc. v vrednosti 31·4 milij. Din

V trgovini ločimo konopljo v surovo in česano konopljo. Najboljše tržišče za našo surovo konopljo je Nemčija. Izvozili smo tja 1931.: 1.380 mtc. v vrednosti 10 milijonov Din, 1932. pa 17.700 mtc. v vrednosti 18 milijonov Din. Drugo mesto v našem izvozu surove konoplje pripada Avstriji, v katero smo izvozili 1931.: 11.400 mtc. za 9·5 milijonov Din, 1932. pa 17.200 mtc. za 8·3 milijona Din.

Na Češkoslovaško je znašal izvoz surove konoplje 1931.: 10.740 mtc. za 8·16 milijona Din; 1932.: 8.880 mtc. za 4·18 milijona Din.

Ogrska je vzela od nas 1931.: 11.560 mtc. za 9·24 milijona Din, 1932. pa 7.710 mtc. za 3·88 milijona Din.

Razen na ta tržišča, smo izvažali surovo konopljo v manjših količinah še v Belgijo, v Grčijo, v Anglijo, na Poljsko in v Francijo.

Znatno manjši od izvoza surove konoplje, je izvoz česane konoplje, ki je znašal 1931. le 16.720 mtc. za 15·4 milijona Din, 1932. pa le še 7.700 mtc. za 5 milijonov Din.

Konopljo uporablja na našem jugu kmet za domačo predelavo; za izvoz in pa za industrijsko predelavo pa je primerna le konoplja iz Bačke, iz Srema in okolice Vranjske banje.

Proizvodnja konoplje v Vojvodini je precej spopolnjena in je po kakovosti boljša, nego ruska. V pospeševanju gojenja tega zelišča je treba zlasti preprečiti lomljenje zelišča od korenine. Posebno pa moramo skrbeti za to, da konoplje, ki je namenjena trgovini, ne močimo.

Bombaž

V severnih pokrajinah naše države je skoraj nepoznano gojenje bombaža.

Bombaž goje na našem jugu; — v južni Srbiji že iz davnih časov. Zanesljivi podatki o bombažu na Balkanu segajo v 14. stoletje. Polagoma se je na Balkanu gojenje bombaža tako razširilo, da je konec 18. stoletja dosegel pridelek najvišjo točko svojega razvoja. K temu velikemu razvoju so mnogo pripomogle tedanje politične prilike.

V letih 1775. do 1785. je bila v Severni Ameriki osvobodilna vojna, v Evropi pa je bil uveden celinski blok Napoleona I., do leta 1815. Evropa se je morala zato zažagati z bombažem z bližnjega Vzhoda. Radi velikega povpraševanja je znašal tedaj izvoz bombaža iz Makedonije letno okrog 120.000 bal. Toda, to stanje ni trajalo dolgo. Po končanih političnih dogodkih v Evropi in Ameriki, se je ugoden položaj bombaža na Balkanu bistveno izpremenil. Radi velikega povečanja površine, zasejane z bombaževcem, v Ameriki, v Vzhodni Indiji in v Egiptu, pa tudi radi nizkih proizvodnih stroškov, ki so jih dosegle te države z zaposlovanjem sužnjev, je nastal zastoj v bombažni proizvodnji in trgovini na Balkanu. Pridelovalci bombaža v Povardarju so morali plačevati visoke davke, in obdelavajoč bombaž na povsem osnovni način, niso mogli tekmovati z drugimi državami. Proizvodnja bombaža je postala neizplačljiva in je padla od leta 1800. do 1860. na eno četrtno prejšnjega pridelka.

Ob meščanskih vojnah v Ameriki — v drugi polovici 19. stoletja — se je povpraševanje po balkanskem bombažu sicer zopet nekoliko povečalo. Po meščanskih vojnah v Ameriki, pa je seveda prevzela zopet Amerika vodilno mesto v svetovni bombažni proizvodnji in trgovini.

Gojenje in trgovina z bombažem se pozneje na Balkanu ni nikdar več tako razvila, kot je bila razvita v 18. in 19. stoletju.

Vojna je popolnoma uničila bombažne nasade v južni Srbiji.

Površina, zasejana z bombažem, je znašala v razdobju 1920. do 1927. letno povprečno 655 ha. Leta 1929. se je dvignila površina na 1.003 ha, 1930. na 1.365 ha, 1931. je padla na 839 ha in se 1933. zopet dvignila na 1.076 ha.

Pridelek surovega bombaža je bil radi vremenskih prilik različen in je znašal 1922.: 1.870 mtc. Leta 1925. je pri 831 ha obdelane površine dosegel pridelek z 4.190 mtc. najvišjo točko po vojni.

L. 1928. je znašal pridelek 1.572 mtc.; 1929. 976 mtc.; 1930. 1.306 mtc.; 1931. 747 mtc.; 1932. pa 911 mtc.

Pri nas sejejo bombažno seme konec marca do pričetka maja, kar je odvisno od vremena. Zelišče je visoko 25, 35, pa tudi 45 cm. Strok da 5 do 6, po nekaterih krajih pa celo do 15 cvetov.

Dolžina vlakna našega bombaža znaša povprečno 15 do 30 mm. Kakovost našega bombaža je nekoliko boljša od indijskega bombaža, katerega vlakno meri le 12 do 22 mm in malo slabša od ameriškega z 20 do 30 mm dolžine. Egiptski bombaž ima vlakno dolgo 40 do 50 mm.

Kakor je nekaj imel bombaž na Balkanu radi velike površine proizvodnje in radi velikega pridelka velik pomen — saj se je izvozilo iz Makedonije pričetek 19. stoletja okrog 120.000 bal bombaža, — tako je danes naš bombaž povsem izginil iz statistik svetovne proizvodnje bombaža.

Največji pridelovalci bombaža in neomejeni gospodarji na svetovnem bombažnem tržišču so tudi po vojni severna Amerika, Indija in Egipt.

Gojenje bombaža pri nas premalo pospešujemo in bilo bi jako važno, da bi se proizvodnja toliko zvišala, da bi potrebo po surovem bombažu, ki smo ga uvozili n. pr. 1931. 85.000 mtc. v vrednosti 111 milijonov Din, 1932. 85.500 mtc. in 1933. 105.554 mtc. v vrednosti 153,2 milijona Din, krili z domačim bombažem, zlasti ker njegova kakovost ne zaostaja mnogo za kakovostjo bombaža v drugih državah.

Zboljšanje sedanje proizvodnje bi se izvedlo po mnenju strokovnjakov, z izmenjavo semena. Seme, ki ga sedaj uporabljajo, je degenerirano, kar povzroča majhen pridelek — povprečno 3 mtc. na 1 ha — in slabšo kakovost vlakna. Treba bi bilo strokovnjakov, ki bi v tem pravcu preusmerili proizvodnjo, s čimer bi se, kakor trde, kakovost domačega pridelka povsem prilagodila tekstilno-industrijski potrebi. Preskusiti bi morali tudi, v katerih drugih predelih države bi gojenje bombaža še uspelo.

Tobak.

Naše podnebje in zemlja sta jako prikladna za gojenje tobaka. Tobak uspeva v hriboviti zemlji, v apnenih, peskastih tleh v Južni Srbiji, v Heregovini, v Crni gori, v Dalmaciji in v vranjskem in užiškem okrožju. V teh krajih, zlasti pa v Južni Srbiji, je gojenje tobaka glavna stroka, ki daje malemu srbskemu kmetu edini stalni, dasi skromni zaslužek.

Po kakovosti delimo tobak pri nas v tri področja in sicer: v južno-srbsko področje, s tenkolistim, dišečim tobakom, s katerega izdelujejo najboljše cigarete. Najboljši tobak dajejo kraji ob grški meji, okolica Pričepa, Kavadarja in Gjevdjelije.

V heregovinskem področju goje debelolisti tobak. Vojvodinsko področje daje viržinski tobak, ki ga uporabljajo predvsem za pipo in za predelavo v cigarete slabejše vrste.

Dalmacija prideluje manjše količine srednje vrste tobaka.

Površina zasejana s tobakom je znašala:

1925.: 9.499 ha	1929.: 13.211 ha
1927.: 7.961 ha	1930.: 16.007 ha

Pridelek tobaka pa je bil:

1925.: 92.930 mtc.	1929.: 135.000 mtc.
1927.: 121.410 mtc.	1931.: 132.170 mtc.

Po površini tobaka zaostaja naša država za drugimi balkanskimi državami. V Bolgariji znaša s tobakom zasejana površina letno povprečno 30.000 ha; v Turčiji je površina v poslednjih letih v padanju. Površina je padla v Turčiji od 60.000 ha v letu 1928. na 30.000 ha v letu 1931. V Grčiji znaša površina povprečno 35.000 ha, pa tudi Rumunija ima približno dvakrat večjo površino, zasejano s tobakom, nego mi.

Kakor v zasejani površini, tako je tudi v pridelku tobaka naša država na zadnjem mestu med pridelovalci tobaka na Balkanu.

Pri nas znaša povprečna proizvodnja tobaka, kakor kaže zgornji pregled, v poslednjih letih povprečno 130.000 mtc., medtem ko znaša povprečna proizvodnja tobaka v Bolgariji 230.000 mtc., v Grčiji do 500 tisoč mtc. in v Turčiji 20 do 25.000 mtc.

Od skupnega letnega pridelka uporabimo prilično 80.000 mtc. tobaka za predelavo v razne vrste cigaret, cigar in drugih tobačnih izdelkov.

Ostanek pridelka pa je namenjen izvozu.

Naša proizvodnja tobaka doseže v svetovni proizvodnji komaj pol odstotka, oziroma 5 odstotkov od evropske proizvodnje tobaka, ki znaša okrog 2.510.000 mtc. letno.

Radi velike potrošnje, in ker ni neobhodno potreben, so pričele posamezne države izkoriščati tobak v svoje finančne namene. Prvi je tobak izrabil v finančne namene države francoski minister Colbert, ki je izdal leta 1674. prodajo tobaka 600.000 osebam v zakup.

Države črpajo svoje dohodke od tobaka na različne načine. Tako so dale Španija, Portugalska, Švedska in Turčija prodajo in predelavo tobaka v zakup.

V Franciji, v Italiji, na Ogrskem, v Avstriji, v Rumuniji in v naši državi je proizvodnja in prodaja tobaka monopolizirana.

V Angliji, v Združenih državah Amerike, v Švici, v Holandiji, v Belgiji, v Grčiji, v Nemčiji in v Bolgariji, pa je trgovina s tobakom prosta; vendar pa črpajo tudi te države od potrošnje tobaka visoke dohodke.

Kako izdatni so v naši državi dohodki iz monopola na tobak, kažejo sledeči podatki:

1922.:	514 milij. Din	1926./27.:	1.762 milij. Din
1922./23.:	1.053 milij. Din	1927./28.:	1.705 milij. Din
1923./24.:	1.148 milij. Din	1928./29.:	1.667 milij. Din
1924./25.:	1.608 milij. Din	1929./30.:	1.702 milij. Din
1925./26.:	1.699 milij. Din		

Izvoz tobaka je znašal:

1924.:	5.100 mtc. v vrednosti	41.472.934 Din
1926.:	43.350 mtc. v vrednosti	146.222.274 Din
1928.:	28.000 mtc. v vrednosti	100.503.731 Din
1931.:	29.440 mtc. v vrednosti	124.000.000 Din
1932.:	58.150 mtc. v vrednosti	237.458.000 Din

Izvažali smo tobak po večini na Češkoslovaško in na Poljsko. Na Češkoslovaško je znašal naš izvoz tobaka: 1925.: 6.950 mtc., 1929.: 20 tisoč 480 mtc. 1931.: 20.870 mtc., 1932.: 48.440 mtc. v vrednosti 192.32 milij. Din. Na Poljsko pa smo izvozili tobaka 1925. do 1929. povprečno 13.300 mtc. letno, 1931.: 7.130 mtc. v vrednosti 33.7 milij. Din, 1932. pa 9.710 mtc. v vrednosti 45.14 milij. Din.

Manjše količine tobaka smo izvozili tudi na Ogrsko in v Nemčijo, prejšnja leta pa tudi v Italijo.

Primerjajoč naš izvoz tobaka z izvozom iz ostalih balkanskih držav, moramo zopet ugotoviti, da je naš izvoz tobaka znatno manjši od izvoza iz Bolgarije, iz Turčije, iz Grčije, ki znaša letno skupno najmanj 150 tisoč mtc.

Tobak v življenju človeka ni neobhodno potreben, vendar pa je njegova potrošnja v svetu ogromna. Svetovna proizvodnja tobaka je znašala 1880. do 1890. leta povprečno 5.500.000 mtc., začetek 20. stoletja se je gibal pridelek že okrog 10 milijonov mtc., po vojni pa se giblje med 20 in 20.7 milijona mtc.

Monopol na tobak so uvedli v Južni Srbiji po osvoboditvi. Pred letom 1912. je bilo tam gojenje tobaka neomejeno, in vsak ga je mogel saditi, kolikor je hotel. Pravico predelave in prodaje pa je imela Otomanska režijska.

Z uvedbo monopola je napredek v gojenju tobaka zastal. Ker je postal položaj vedno težavnejši, so se v letih 1927. in 1928. vršile obširne razprave glede ukinitve monopola na tobak. Zlasti važen je bil naslednji predlog v pogledu proizvodnje tobaka:

Predelava in prodaja tobaka za potrošnjo ostane še nadalje državni monopol.

Proizvodnja tobaka je prosta v vsej kraljevini in tobak se sme gojiti v vseh krajih, v katerih so ugodni vremenski in zemljiščni pogoji.

V vsaki občini, ki ima dovoljenje za gojenje tobaka, se mora osnovati zadruga za proizvodnjo tobaka.

Uprava državnega monopola ima prvenstvo, da po potrebi svojih tovarn odkupi potrebno količino tobaka neposredno od proizvajalca po ceni, ki se sporazumno določi.

Vse tobak, ki ga uprava monopola ni odkupila do določenega roka, smejo proizvajalci ali zadruga, prodati sami.

Ta, in vse slične predloge za neomejeno proizvodnjo tobaka, pa je uprava državnih monopolov odklonila.

Ker je kakovost našega, zlasti južno-srbskega tobaka dobra in sposobna za predelavo v najboljše cigarete, in ker je gojenje tobaka za južne kraje tudi socialno važno, bi bilo potrebno, da bi gojenje tobaka, po v naprej določenem načrtu temeljiteje pospeševali. Treba bi bilo ukiniti vezano proizvodnjo po državnem monopolu, vezane cene za proizvajalca, s čimer bi se proizvodnja povečala. Zasebna delavnost bi bila brezdvomno bolj sposobna povečati površino in zboljšati kakovost tobaka, ker bi bil proizvajalec ob prosti proizvodnji podjetnejši in bi raz svoje sebično stališče stremel po napredku. To bi bilo v korist narodu na našem jugu, ki je danes v proizvodnji in prodaji tobaka tako tesno navezan na monopolne predpise, da se ne more razmahniti.

I. Kaiser
(Dalje prih.)

RAZVOJ INDUSTRIJE IN INDUSTRIJSKA POLITIKA V NAŠIH DEŽELAH V PRVI POLOVICI 19. STOLETJA

Naslednja izvajanja niso plod lastnih raziskavanj, ampak le nepopolno in v najširših obrisih podano poročilo o vsebini knjige, ki jo je pred 20 leti spisal naš rojak dr. Ivan Slokar, sedaj generalni ravnatelj Zadrugne gospodarske banke. To obsežno in temeljito delo je vzbudilo l. 1914 na Dunaju, kjer je izšlo,¹ v znanstvenih in gospodarskih krogih največjo pozornost in bilo odlično ocenjeno, saj se je v njem prvič podal enoten pregled celokupnega industrijskega razvoja in državne industrijske politike avstrijskih dežel za prvo polovico 19. stoletja. Zato je knjiga tudi za našo gospodarsko zgodovino zelo pomembna in važna, poznati bi jo moral vsak, kdorkoli hoče govoriti ali pisati o razvojnih smereh našega gospodarstva sploh in naše industrije posebej.

¹ Dr. Johann Slokar, Geschichte der österreichischen Industrie und ihrer Förderung unter Franz I., Wien 1914, Verlag von F. Tempsky.

O tem znamenitem delu se v slovenski znanstveni literaturi ne najde omembe. Opravičljiv je ta molk deloma po dejstvu, da je mesec potem, ko je delo izšlo, izbruhnila evropska vojna. Naj izpopolni torej pričujoče poročilo to praznino ter seznani slovenski gospodarski svet vsaj v bežnih obrisih z odličnim delom našega rojaka.

Avtor je na 674 straneh svoje knjige priobčil ogromno snov, ki jo je nabiral več let po arhivih bivšega skupnega finančnega ministrstva, nadalje v arhivih avstrijskega notranjega in finančnega ministrstva, namestništva v Pragi, Brnu in na Dunaju, v univerzitetni knjižnici na Dunaju itd. Upošteval je pa tudi vso dotično strokovno literaturo, zlasti dela Karla Pribrama (*Geschichte der österr. Gewerbepolitik*), H. Reschauerja (*Der Kampf der Handwerkerzünfte*), Justija (*Manufakturen und Fabriken 1786*), Wildnerja (*Allgem. österr. Fabrikenrecht*) tja do Müllnerja (*Eisen in Krain*), Miklitscha (*Die Ledererzunft in Neumarkt*), Dr. Elverta, Diviša in drugih monografij. Porabljena literatura je navedena na 6 straneh (647—652) knjige.

Avtor je razčlenil snov v dva glavna dela; prvi del (str. 1—264) obravnava zgodovino splošne industrijske politike, drugi (stran 267—646) pa zgodovino posebne industrijske politike in razvoj posameznih industrijskih panog.

I.

Prvi del je znanstveno prav posebnega pomena, ker prikazuje stanje obrtne zakonodaje in gospodarske politike med l. 1792—1848, torej prav v tisti dobi, ko se je začela razvijati industrija v današnjem pomenu.

Tvornica z velikim številom delavcev, združenih v posebnih delavnicah, uporabo strojev namesto manuelnega dela, podjetnikom, ki ni bil izurjen ali mu ni bilo treba biti izurjenim v rokodelski vršitvi, izdelovanjem blaga na zalogo namesto po naročilu, nevezanostjo delavstva na domovanje delodajalca itd., je predstavljala takoj s početka nov, od dotedanjšega načina obrtne proizvodnje popolnoma različen produkcijski tip, ki se nikakor ni dal spraviti v sklad s starim, okorelim ustrojem cehovskega rokodelstva in njegovimi patriarhalnimi utesnitvami mojstra in delavca.

Zato se je našel za to posebno vrsto obrtne produkcije tudi nov, poseben način oblastvene podelitve. To je bil takozvani privilegij, ki ga je podelil sprva vladar sam, pozneje za to delegirana dvorna komora in slednjič tudi guberniji (tedanje deželne vlade). V teh privilegijih se je začelo izoblikovati industrijsko pravo. V tej, sprva izjemni pravici, so se industriji dajale razne oprostitve od cehovskih spon, podeljevale številne ugodnosti za njih neoviran razvoj, obenem pa določevale tudi oblastvene omejitve, ki so se zdele vladi za javno blaginjo potrebne. Vse to jasno kaže, kako si je tedanja državna uprava resno in smotreno prizadevala, da pospešuje kar najbolj postanek velikih industrij.

Prvotna in najvažnejša pravica je bila ta, da je država novo podjetje zavarovala pred tujo konkurenco v enaki stroki, bodisi za dotični okraj ali za vso deželo, in sicer tako, da je zagotovila dotični industriji izključno (privilegirano) izrabo tvorniških izumov in tvorniškega obrata. Take tvornice večjega obsega so se zato imenovalе privilegirane,

in če je veljal privilegij za vso deželo, deželno privilegirane, privilegij, t. j. obratni monopol pa deželni privilegij ali deželna pravica. Tega naslova so se smela podjetja posluževati v svojih firmah in napisih, poleg tega so smela na njih uporabljati državni grb. Take tvornice so bile n. pr. privileg. mehanična bombažna predilnica in tkalnica, ustanovljena l. 1837; privileg. sladkorna čistilnica na Poljanskem nasipu, ustanovljena l. 1838, obe v Ljubljani in privileg. mehanična papirnica in oljarna v Vevčah, ustanovljena l. 1841.

Poleg te zaščite se je priznala novim industrijam oprostitev tvorniških poslopij od vseh realnih bremen in od vojaške nastanitve, znižana carina za sirovine ali obratne predmete, ki se v državi ne izdelujejo, pravica držati in oprasčati vajence in najemati delovne moči tudi iz cehovskih obrtov, pravica imeti v deželnih stolnih mestih zaloge in prodajalne izdelanega blaga, do Napoleonovih vojn tudi osebna oprostitev tvorničarja, njegovih rodbinskih članov in njegovih vodilnih delavcev od vojaščine itd.

Privabitev izurjenih tehničnih moči iz inozemstva se je na moč olajšala, cehovske omejitve v tem pogledu so se dosledno odklanjale, zaslužne industrijalce je vladar na različne načine odlikoval, pogostoma jim je podelil plemstvo. (Primeri: Josip Desselbrunner, tvorničar na Selu pri Ljubljani, Natalis Pagliaruzzi, ustanovitelj žimarske industrije okoli Kranja in dr.). Za izurjen pomladek v industriji se je začelo skrbeti s pospeševanjem obrtnega šolstva, z ustanovitvijo tehničnih srednjih in visokih šol; vlada je tudi podpirala ustanovitev industrijskih združenj, prirejala ali vsaj subvencionirala številne obrtne razstave itd.

Ni torej res, da je bila avstrijska industrijska politika te starejše dobe nasprotna mladi industriji, marveč jo je na vse strani podpirala. Res, da se te tendence niso uveljavile brez odpora, ki je izviral iz reakcijskega državnega sveta in dvorne pisarne, dočim je bila splošna dvorna komora (Hofkammer), predhodnica poznejšega finančnega ministrstva, vseskozi naklonjena industriji in zoper vsako cehovsko ali policijsko utesnitev. Glasilci tega liberalnega naziranja so bili zlasti Karl Friderik baron Kübeck, predsednik dvorne komore in dvorni svetnik Anton plem. Krauß, trgovinski referent te komore. Spori med centralnimi državnimi oblastmi so izvirali iz bojazni Metternichovega kabineta in njegove policije pred duhom francoske revolucije in pred kopičenjem prevelikih množic industrijskega proletarijata v predkrajih velikih mest, kakor Dunaja in Prage, deloma pa tudi iz kljubovanja še vedno močnih in veljavnih cehov, ki so videli v probujajoči se industriji po pravici svojega najhujšega sovražnika.

V sporih, ki so nastali iz te različne usmerjenosti drž. centralnih oblastev, se je vladar vobče nagibal k liberalnejšemu stališču, kakor se je sploh tudi osebno zanimal za prospeh industrije, si uredil poseben tehnični kabinet, zbirko izumov in izdelkov iz tvornic cele monarhije.

Industriji prijazno stališče državne uprave se najbolj zrcali v nekem dvornem dekretu iz l. 1809, naslovljenem na deželno vladu v Salzburgu, ki proglašča »liberalnost pri podeljevanju obrtnih pravic, industrijalno svobodo in odpravo nadležnih ovir in utesnitev, ki zavirajo razvoj nacionalnega blagostanja.«

Kako je zmagovalo načelo gospodarske svobode, se kaže zlasti v postopnem premikanju meje med policijskimi in komercialnimi obrti. Ta dvodelitev je precejšnje važnosti, ker je bila pridobitev obrtne

pravice pri policijskih obrtih mnogo težja ko pri komercialnih. V bistvu je bila razlika ta-le: Policijski obrti so bili tisti, ki so proizvajali ali pa sicer delali le za krajevno potrebo; zato se novi taki obrti niso podeljevali, če je bila krajevna potreba že pokrita. Tu se je torej mogla dobiti obrtna pravica le takrat, kadar se je število obrtov, ki je bilo točno ustanovljeno, zmanjšalo na ta ali oni način (smrt, likvidacija, konkurs in pod.). Za komercialne obrte so pa veljali tisti, ki so delali tudi za razpečevanje izven kraja ali okraja proizvodnje. Sem so šli vsi izrazito trgovski obrti, torej trgovine z manufakturnim, špicerijskim, materijalnim, kolonijalnim in galanterijskim blagom, z železnino in barvami, s platnom, z deželnimi pridelki in vinom, pa tudi vsa špedicija itd. Tukaj se ni gledalo na krajevno potrebo, marveč le na morebiti predpisani dokaz strokovne izobrazbe in na obstoj posebnega trgovskega fonda, torej obratne glavnice, ki jo je moral trgovec dokazati že izza Jožefinskih patentov.

Cehi bi seveda najrajši videli, da bi bili vsi obrti policijski, razvoj gospodarstva pa je silil v drugo stran. Prvi predor v ta sestav je izvršila ravno industrija. Tudi če je izdelovala predmete, ki so jih proizvajali policijski obrti, je dotični tvorniški obrat veljal vendar za komercialno in ne za policijsko obrt. Pa tudi iz vrst obrtnikov, ki niso bili tvorničarji, so se pojavile čedalje bolj težnje, da bi prišli v vrsto komercialnih obrtov, saj se je z rastočim razvojem prometa pojavilo čedalje več takih obratov, ki niso delali le za lokalne potrebe.

Razmejitve med policijskimi in komercialnimi obrti se je vlekla dolga desetletja po centralnih oblastvih, dokler se ni dosegla z dekretom dvorne komore z dne 2. maja 1809 začasna rešitev, in sicer tako, da se je v njem določilo 97, imenoma navedenih obrtov za policijske, vsi drugi naj bi pa bili komercialni. V tem seznamu ni že skoraj nobenih produkcijskih obrtov, če izvzamemo pivovarje, mlinarje, vrtnarje, peke, slaščičarje.² (Pivovarji so se že od l. 1813 naprej prištevali med proste obrte in sta dvorna pisarna in dvorna komora soglasno in ponovno, n. pr. l. 1829, odločili, da se imajo pivovarske pravice podeljevati po naliki tvorniških pravic). V dekretu z dne 2. maja 1809 se nadalje izrečno povdarja, da mora veljati oblastvom »zakonito določena industrijska svoboda za osnovo njih trgovske politike in da se nižja oblastva nikakor ne smejo vdajati vplivom monopolskega ali cehovskega duha, marveč dopuščali ob izločitvi vseh postranskih ozirov pot prosti konkurenci«.

Avstrijska industrija, ki je imela do začetka 19. stoletja še vse bolj obrtniški, odn. rokodelski značaj, se je po uvedbi strojev, zlasti parnih strojev v obrate, jela mogočnejše razvijati na čisto kapitalistični podlagi. Prvi parni stroj se je postavil l. 1816 v brnski tvornici sukna, l. 1823 jih je bilo v državi že 18, koncem l. 1830 že čez 100 in tako naprej. Začelo se je pa tudi razvijati nasprotstvo med temi industrijskimi vele-

² Med policijske obrte so se po navedenem dekretu prištevali tile najglavnejši: gostilničarji, krčmarji, traterji in kavarnarji, izkuhi, vinotoči in žganjetoči, peki in slaščičarji, lectarji, mlinarji, pivovarji, mesarji, branjevi, vrtnarji, milarji in svečarji, lekarnarji, brivei in lasuljarji, krojači, čevljarji, mizarji, ključavničarji, kleparji, kovači in podkovači, brusači, steklarji, zidarji, tesarji in klesarji, opekarji, tiskarji in knjigarnarji, prodajalci drv, perice itd.

obratu in malimi obrtniki, ki je dovedlo do tega, da se je 17. avgusta 1831 izdala cesarjeva odločba, s katero se zaradi prenapolnjenja obrti prepoveduje vsako nadaljnje podeljevanje policijskih obrtov. R. A.

(Dalje prih.)

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI

Izhajajoč iz ameriških Zedinjenih držav so se na mednarodnih blagovnih trgih od srede aprila dalje cene bistveno poslabšale. Zunanji povod je dala izjava predsednika Roosevelta, ki se je izrekel proti takojšnji uvedbi zlate vrednote. Posledica se je javila v padcu cen na ameriških žitnih trgih. Do začetka aprila se je moglo znatnejše padanje sirovinskih cen vsled nepričakovano ugodnega konsumnega razvoja v mnogih deželah preprečiti. S prihajanjem toplejšega vremena se poraba sirovin že sezijsko zmanjša. In če so stare zaloge obilne, se to na ceni mora poznati.

Najbolj so padle cene na ameriških žitnih trgih in na trgih sirovega masla, za 10% in še več; nekoliko manjši je bil padec pri kavi, sirovem sladkorju, slanini, bombažu, volni, sirovi svili, sirovi džuti in srebru, še manjši pri svincu in cinku; na prejšnji višini so ostale cene čaja, kakaa, lanu, bakra in cina, dočim se je cena kavčuka močno okrepila, pri čemer izhaja glavna pobuda iz bodoče omejitve pridelka. Iz Amerike prihajajoča ugodnejša gospodarska poročila se doslej niso mogla izdatneje izraziti, ker je zopet stopila v ospredje možnost novega dolarjevega razvrednotenja. Omenimo še nadaljnje gospodarsko prodiranje Japonske in pa borbo Amerike za svetovne trge, pri čemer se tudi Amerika zmeraj bolj odkrito poslužuje sredstva razvrednotenja denarja, pokazanega ji od Anglije in Japonske.

Posameznosti: Svetovni žitni trg je zaenkrat z blagom preobložen. — Na evropskih trgih sirovega masla je bila ponudba zelo velika. Dansko sirovo maslo je v ceni doseglo novo globinsko točko. — Uničevanje brazilske kave je v zadnjih mesecih le bolj počasi napredovalo. — Svetovni trg čaja je trden.

Na svetovnem trgu sladkorja je v ospredju zanimanja ameriška sladkorna zakonodaja. Trgovina je kljub nizkim cenam še rezervirana. — Dviganje v ceni kavčuka je postalo zelo živahno po podpisu omejitvenega produkcijskega načrta od strani držav, ki producirajo 99 odstotkov vsega pridelka. — Trgi bombaža se nikakor niso mogli okrepiti, čeprav se je govorilo o novi inflaciji v Ameriki in čeprav so Japonci mnogo nakupovali. — Trgi volne so bili nekoliko slabši. V Avstraliji računajo za bodočo dobo z večjo množino produkcije nego jo je dala tekoča sezija. — Trgi lanu v Zahodni in Vzhodni Evropi so postali mirnejši. Vseeno pa cene ne bodo padle, ker držijo producenti blago rajši doma nego da bi ga prodajali pod ceno. — V džuti so vsled dežja cene nekoliko odnehale. — Cene bakra so se malo spremenile; konsum narašča. — Svinec se v ceni drži, kljub precejšnjim ponudbam. — Zaloge cinkovega kartela so padle, konsum raste. — Cin nekoliko koleba; splošno je trg precej stalen. Produkcijske kvote bodo zvišali za 5 odstotkov, kar označajo kot dobro znamenje.

Podamo običajni seznam:

Blago	Borza	Konec febr. 1934.	Začetek aprila 1934.	Začetek maja 1934.
Pšenica	Chicago	85.87	85.50	77.25
Rž	Chicago	61.75	61.00	55.50
Kava	New York	10.75	10.62	10.25
Sladkor	New York	1.62	1.50	1.48
Sirovo maslo	Kopenhagen	1.60	1.36	1.22
Bombaž	New York	12.40	12.20	10.00
Džuta	London	16.50	16.50	15.62
Volna	Bradford	37.00	37.00	36.00
Baker	New York	8.00	8.00	8.50
Cin	New York	52.35	55.45	54.65
Srebro	London	20.56	20.00	18.69
Kavčuk	London	4.97	5.28	6.87

Žir.

IZ KOLONIJALNE ZGODOVINE

Med zgodovinskimi dejstvi, ki ločijo zgodovino srednjega veka od zgodovine novega veka, stoji popolna izprememba in velika važnost evropske kolonizacije, za katero je dalo povod odkritje Amerike in morske poti v Vzhodno Indijo. Do teh odkritij tedanje države srednjega veka, izvemši nekaj trgovskih postojank Genovežanov in Benečanov, niso imele nikakih kolonij in izvenevropskih naselbin. Svetovna trgovina se je vršila le po suhem. Sredozemsko morje je tvorilo prometno zvezo za veliko trgovino, ki je bila pretežno v rokah malih, ob njem ležečih italijanskih držav, zlasti Genove in Benetk ter katalonskih obmorskih mest.

Trgovina med Evropo in Indijo ter Azijo je bila usmerjena preko Ormuca in Adena, preko perzijskega in arabskega zaliva. Aleppo, Damask, luka Barut, zlasti pa Egipt so bila dotlej glavna trgovska središča.

Prvi narod, ki je pričel brodariti in trgovati s prekmorjem, je bil portugalski. V večnih bojih z Mavri v Evropi in Afriki, se je v njem razvil bojni čul, živel je v onem romantičnem zamahu, ki je bil prav posebno zavzet za pustolovščine, zlasti, ker je bilo s tem zvezano žareče sovraštvo proti nevernikom. Infantu Henriku je bilo torej prav lahko vzbuditi v Portugalcih zanimanje za potovanja in odkritja.

Prve poizkuse so podvzeli leta 1410. ob zahodni obali Afrike, 1419. so odkrili Madeiro, 1439. rt Bojador, 1446. so objadrali zeleno predgorje do Sierre Leone.

L. 1484. so obiskali Kongo. Velik korak v odkritju nove zemlje so napravili Portugalci, ko je Bartolomej Diaz 1486. dosegel višno predgorje Dobre nade.

Pot okoli Afrike je bila otvorena in pripeljala je Portugalce v Vzhodno Indijo. Vasco da Gama je l. 1498. prvi pristal v Kalkutti, ob obali Malabarja. Tako je bilo izvršeno prvo delo v spoznanju nove zemlje.

Polagoma so prodirali v indijske otoke in 1517. navezali s Kitajsko in 1542. z Japonsko trgovske stike, ki so bili za Portugalsko mnogo let jako izčrpen vir bogastva. Portugalci so bili dotlej edini v posesti vse vzhodnoindijske trgovine.

Konec 16. stoletja pa se je pričelo majati, sicer že dolgo omahujoče gospodarstvo Portugalcev v Vzhodni Indiji. Vzhodno indijske kolonije so pripadle Špancem in kmalu nato Nizozemcem. Portugalsko vzhodno-indijsko gospodarstvo je razpadlo tako hitro, kakor se je hitro razvilo; razpadlo, ker se je vkoreninil v narodu duh špekulacije, sebičnost, luksuz in mehkužnost. Temu so se pridružile še zlorabe v upravi, ropi in izsiljevanja. Združitev s Španijo, splošno padanje narodne zavesti v času, ko so vsi sovražniki Španije postali tudi sovražniki Portugalske, pa se je ob gibčnosti Nizozemcev razsula velika portugalska Vzhodna Indija.

Skoraj istočasno kot Portugalci so nastopili kot kolonizatorski narod Španci. 11. oktobra 1492. je Krištof Kolumb, ko je iskal pot v Vzhodno Indijo od zahodne strani, odkril otok San Salvador, in na sledečih treh potovanjih zapadno indijske otoke, med katerimi je bil za Španijo zlasti važen na ležiščih zlata bogati San Domingo. Odkril je Kubo, Portoriko in Jamaiko.

Kolumbovi nasledniki so po od njega začrtani poti upostavili Španiji gospodarstvo ob obalah novega kontinenta — Amerike.

Še nesorazmerno živahnije življenje pa je zavzela evropska kolonizacija in dobila znatno večjo politično važnost, ko so stopili v krog trgujočih narodov Nizozemci in Angleži. Vstop Nizozemcev kot trgovskega naroda med kolonizirajoče narode, je izzval v skupni kolonizatorični delavnosti novo zanimanje za kolonije. Že dolgo poprej so Nizozemci vršili trgovsko posredovanje za vzhodno-indijsko blago med Lisbono in ostalo Evropo.

L. 1594. je izdala Španija ostre odredbe, s katerimi je Nizozemcem prepovedala trgovanje z Lisbono. Mnogo nizozemskih ladij, ki so se nahajale v Španskih lukah, je bilo zaplenjenih. Tako je ostalo Nizozemcem le dvoje: — ali povsem opustiti trgovino, ali pa blago neposredno dobavljati iz Vzhodne Indije. Po mnogih ponesrečenih poizkusih se je končno leta 1595. osnovala »Družba za daljnje dežele«, ki je še istega leta odposlala dve ladji v Vzhodno Indijo. Čeprav dobiček te prve poti ni bil obilen, so Nizozemci le spoznali slabost v Vzhodni Indiji splošno osovraženih Portugalcev. Pričeli so snovati nove družbe.

V Vzhodni Indiji se je razvila ostra konkurenca in radi neprestanih borb proti združenim Špancem in Portugalcem, so se posamezne nizozemske družbe zedinile v enotno Vzhodno-indijsko družbo, ki je dobila leta 1602. privilegij, da sme le ona trgovati z Vzhodno Indijo. Otoki Moluki in Veliki Sunda so bili

središče nizozemskega gospodstva. Ne brez boja, a vendar brez posebnih težkoč so odvzeli Nizozemci Portugalcem zaporedoma vso njihovo vzhodno-indijsko posest. K temu se je pridružila l. 1611. še trgovina z Japonsko, ki so jo Nizozemci odvzeli Portugalcem.

Nizozemsko gospodstvo v Vzhodni Indiji je dalo v splošnem Evropi zgled, dotleje nepoznanega trajnega razvoja kolonij.

Sicer je tudi nizozemsko gospodstvo v Vzhodni Indiji prenehalo, a trajalo je dolgo in propadalo polagoma. Že dolgo se je pripravljala polom družbe, radi slabe uprave v Evropi in še zgrešenejšie uprave v Indiji sami, zlasti pa tudi radi prevelike oblasti guvernerjev in njihovega izmenjavanja, tihotapstva in moralnega propadanja. Vendar pa so morali priti zunanji odnošaji, da se je dolgo trajajoči razkroj v družbi pokazal v polni luči.

Udeležba Nizozemske v severo-ameriških vojnah proti Angliji, je upropastila družbo. Njeni dolgovi, ki so leta 1780. znašali le 8 milijonov funtov, so leta 1793. porastli na 107 milijonov funtov. Zaman so bile vse poskušane reforme, revolucionirska vojna je preprečila izvršitev. Konec l. 1795. je bila družba razpuščena in kolonije so prešle po ponovnih bojih v posest Angležev.

Obenem z Nizozemci so stopili v vrsto kolonizatorskih narodov Angleži. V početku niso imeli posebnih uspehov. Po večkratnih brezuspešnih poskusih, da bi našli severovzhodno ali severozahodno prehod v Vzhodno Indijo, so leta 1591. prodrli okrog Rta dobre nade v Vzhodno Indijo. L. 1600. je bila osnovana Vzhodno indijska družba, kateri je dala kraljica Elizabeta izključni privilegij za trgovanje onstran rta in v magellanski morski ožini. Angleži so prvotno na indijski celini pridobili le nekaj faktorij in se radi močne holandske konkurence na otokih niso mogli razviti. Otok Sv. Helene, ki so se ga 1601. polastili, je tvoril Angležem skoraj edino močno postojanko v teh pokrajinah. Pozneje se je položaj Angležev še poslabšal. L. 1623. so jih pregnali iz dišavskih otokov Nizozemci. Novo kolonizacijsko življenje in pričelo zopet šele, ko je Cromwell zopet upustavil Vzhodno indijsko družbo in jo podprl v boju proti Nizozemcem. Pod vladjo Karla II. pa je propadla. Nova privilegirana Vzhodno indijska družba se je osnovala nato l. 1698. A tudi ta se je z veliko težavo vzdrževala.

Od srede 18. stoletja pa se je kolonijalni položaj v Vzhodni Indiji popolnoma izpremenil. Nastalo je mogočno angleško kraljestvo v Indiji in s tem odločilna premoč nad svojimi tekmeci. Razpad mongolskega kraljestva, ki je pričel že 1707. in se izvršil 1739., je dal povod, da so se tako Angleži kot Francozi vmešali v notranje spore indijskih knezov. Zgledalo je, da v tem položaju prevladujejo Francozi, a zmagali so Angleži. Z zaporo podjarmljenega Pondihery-ja so dobili premoč na obali Coromandel-a, 1756. so razširili svoje gospodstvo in istega leta se je po zmagi pri Plassey-ju ustvarila samovlada Anglije nad Indijo.

Po večkratnih bojih z domačimi knezi in rodovi je mnogo pridobilo angleško ozemlje. Anglija je tam ustvarila kraljestvo, ki je po svojem obsegu znatno večje od domovine.

Kalkutta je postala sedež, ostale pokrajine — Bombay, Madras in cela vzhodna obala, so bile pod upravo predsednikov.

Skoraj istočasno s prvimi poskusi Angležev, priboriti si delež na Vzhodno-indijski trgovini, so poskušali tudi v Ameriki. Prvo postojanko so upostavili v Chesapeake Bay.

V času notranjih nemirov v Angliji, ki so izzvali emigracijo, so severno-ameriške kolonije mnogo pridobile. Ustvarile so se posamezne province, ki so dobile po razpustitvi Londonske trgovske družbe ustavo, ki je bila dokaj pomešana z republikanskimi načeli.

Angleška posest v Severni Ameriki se je napram indijski mnogo hitreje razvijala.

Leta 1764. pa so nastali spori med Anglijo in ameriški kolonijami in sicer radi vprašanja: Jeli ima Anglija pravico, obdavčevati kolonije, ker niso zastopane v angleškem parlamentu? Spor je trajal do leta 1775., ko so pričeli boji, ki so privedli s pomočjo Francije do priznanja neodvisnosti. Tako je z Versailleskim mirom 1783. nastala onstran oceana prva neodvisna država. Toda moč Anglije s tem ni bila, kakor se je pričakovalo, uničena. Trgovina med Anglijo in novo neodvisno državo se je brzo razvijala; v drugi polovici 18. stoletja pa so se tudi znatno dvignile indijske kolonije.

Pozneje nego Nizozemci in Angleži so nastopili kot kolonizatorji Francozi. Colbert je osnoval prve kolonije in družbe. Uspeh pa so imele le poljedelske kolonije. Francija je razširila svojo kolonijalno posest v Ameriki, večje uspehe pa je imela v Vzhodni Indiji in pozneje v Afriki.

Razen navedenih glavnih kolonizatorskih evropskih narodov — Špancev, Portugalcev, Nizozemcev, Angležev in Francozov, prihajajo v poštev tudi še Danci in Švedi. Nekaj časa je stremela tudi Avstrija po kolonijah.

Danska je osnovala 1816. Vzhodno-indijsko družbo, ki pa je 1634. razpadla. Nič boljša usoda ni prizadela drugo 1670. osnovano družbo, ki je 1729. prenehala.

Tudi Švedska je osnovala 1731. Vzhodno-indijsko družbo, čeprav ni imela v Indiji nikake posesti.

Avstrija je nameravala 1722. z osnovanjem Ostendske družbe navezati stike z Vzhodno Indijo. Radi ostrega odpora Anglije in Nizozemske pa je morala družbo leta 1731. razpustiti.

L. 1787. je bila v Rusiji osnovana družba za lov in kožno trgovino na Kuriliji, v Aleuti in na obalah severozahodne Amerike. Upostavila je tam tudi svoje postojanke.

Tako so bile Vzhodna Indija, celina in otoki Amerike, najodličnejše točke, na kateri so se razširjala evropska kolonijalna podjetja.

Zanimanje za Afriko je vladalo predvsem radi trgovine s sužnji, ki so jo opravljal privilegirane družbe. L. 1786. so osnovali Angleži v Sierra Leone v Afriki prosto zamorsko kolonijo in od strani Danske in Anglije 1802. in 1806. izvršena odprava trgovine s sužnji je močno vplivala na afriške postojanke.

Z odkritjem nove zemlje in upostavitvijo kolonij se je razvila in dobila nov razmah trgovina. Evropski narodi so kmalu spoznali, da so kolonije eden izmed glavnih virov blagostanja. Zato pa je tudi razumljivo pri vseh evropskih narodih stremljenje, biti udeležen na tem dobičkanosnem poslu.

Ika.

T O I N O N O

Stečaji, prisilne poravnave in posredovalna postopanja v mesecu marcu 1934.

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za dobo od 1. do 31. marca to statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo preteklega leta):

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 2 (5), Savski 5 (6), Vrbaski — (1), Primorski 3 (2), Drinski 1 (4), Zetski 1 (1), Dunavski 2 (7), Moravski — (3), Vardarski 2 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 4 (2).

2. Otvorjene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 12 (6), Savski 11 (4), Vrbaski 1 (3), Primorski 5 (—), Drinski 8 (2), Zetski 3 (2), Dunavski 7 (2), Moravski — (1), Vardarski 1 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (1).

3. Otvorjena posredovalna postopanja:

V vseh banovinah nobenega.

4. Odpravljeni stečaji:

V Dravski banovini 3 (12), Savski 10 (3), Vrbaski 2 (—), Primorski 1 (1), Drinski 3 (2), Zetski 1 (1), Dunavski 13 (8), Moravski 9 (5), Vardarski 2 (8), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (3).

5. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 6 (21), Savski 2 (21), Vrbaski 3 (7), Primorski — (8), Drinski — (10), Zetski — (3), Dunavski 6 (7), Moravski — (2), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (3).

Proračun Dravske banovine za leto 1934/35.

Ministrstvo za finance je odobrilo po banovinskem svetu sprejeti proračun Dravske banovine za leto 1934/35.

Iz proračuna posnemamo:

Skupni izdatki znašajo 115,298.189 dinarjev; isto toliko znašajo tudi dohodki.

Iz proračuna je razvidno, da znašajo občni banovinski dohodki v proračunskem letu 1934/35: 85,155.412 Din.

Ta svota sestoji iz:

1. 35% občne banovinske doklade k vsem državnim neposrednim davkom; 25% nadomestne cestne doklade k vsem državnim neposrednim davkom in 10% zdravstvene doklade po § 17 zakona o zdravstvenih občinah k vsem državnim neposrednim davkom.

Skupna svota teh doklad je predvidena v proračunu z 48 milijoni Din.

2. Iz trošarin in sicer: trošarine na alkoholne pijače; trošarine na ogljikovo kislino in umetne brezalkoholne pijače; trošarine na mineralne vode; trošarine na očetno kislino; trošarine na kvas; trošarine na pnevmatike; trošarine na bencin; trošarine na električno energijo in trošarine na premog. Skupna svota trošarin je predvidena v proračunu z 19,600.000 Din.

3. Iz davščin in taks: takse na plesne prireditve in podaljšavo policijske ure; 40% doklade k državni taksi na vstopnice in 4% na takso od vrednosti kinematografskih vstopnic; takse za sečno gozdov; takse na lovske karte; takse na zakupnino lovišč in ribolovov; takse na živinske potne liste; takse na šoferske legitimacije; 1.5% takse od prenosa nepremičnin; 100% doklade k dopolnilni prenosni taksi; davščine na šmarnico; davščine na motorna vozila; takse na pooblastitve in dovolitve po zakonu o obrtih; takse na zavarovalne premije; davščine na dediščine in prispevke avtobusnih podjetij za prekomerno uporabo javnih cest. Skupna svota teh davščin in taks je predvidena v proračunu z 12,150.000 Din.

Ostale banovinske davščine bodo dale svoto 750.000 Din. Presežek dohodkov banovinskih podjetij je določen v dohodkih s 1.500 Din; dohodki iz prejšnjih let 2,500.000 Din, razni dohodki 1,153.912 Din in državna podpora 1 milijon Din.

Proračunski izdatki obstojajo iz izdatkov za občni oddelek: 5,212.000 Din; upravni oddelek: 375.620 Din; oddelek za kmetijstvo 8,933.590 Din; prosvetni oddelek: 5,642.264 Din; tehnični oddelek: 35,449.564 Din; oddelek za socialno politiko in narodno zdravje: 14 milijonov 846.874 Din; finančni oddelek: 12,211.960 Din; oddelek za trgovino, obrt in industrijo: 1,985.000 Din; proračunski rezervni krediti: 500.000 Din.

Svota občnih proračunskih izdatkov znaša torej 85,155,412 Din. Pregled proračuna banovinskih pridobitnih podjetij izkazuje, po odbitku dotacij, izkazanih v občnih izdatkih in ki znašajo 9 milijonov 923,254 Din; — 30,142,777 Din.

Iz pregleda o predvidenem donosu posameznih vrst davščin sledi:

35% občna banovinska doklada k državnim neposrednim davkom je predvidena na 25,600.000 Din;

25% nadomestna cestna doklada za 18,400.000 Din;

10% zdravstvena doklada na 4 milijone Din.

Posamezne trošarine pa bodo predvidoma dale:

Trošarina na alkoholne pijače 10 mil. Din; — na ogljikovo kislino in umetne brezalkoholne pijače 200.000 Din; — na mineralne vode 600.000 Din; — na očetno kislino 150.000 Din; — na kvas 1,000.000 Din; — na pnevmatike 750 tisoč Din; — na bencin 3,200.000 Din; — na električni tok 2 mil. Din; — na premog 1,700.000 Din.

Padec izvoza naše pšenice

Po podatkih Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine je izvoz naše pšenice v poslednjih letih po količini močno nazadoval. Izvoz pšenice je znašal v sezoni avgust—marec leta 1929./30. skupno 53.497 ton; 1930./31.: 12523 ton; 1931./32.: 36.720 ton; 1932./33.: 2.351 ton; 1933./34.: 11.920 ton.

Bolgarsko-jugoslovanska trgovinska pogodba

V Beogradu so se pričeli pred kratkim razgovori glede sklenitve trgovinske pogodbe med našo državo in Bolgarijo.

V prometu z Bolgarijo, s katero naša država doslej ni imela nobene trgovinske pogodbe, je bila naša država, izvzemši 1932., močno aktivna. Naša trgovinska bilanca je bila v prometu z Bolgarijo aktivna:

1929. za 90,331.952 Din; 1930. za 6 milij. 709.324 Din; 1931. za 2,806.085 Din; 1933. za 1,099.018 Din. Leta 1932. pa je bila naša trgovinska bilanca z Bolgarijo za 2,082.270 Din pasivna.

S političnimi in gospodarskimi sporazumi med obema državama, se bodo gospodarski odnosi gotovo izboljšali in pripomogli k izpolnitvi visokega cilja, ki si ga je postavil Balkanski gospodarski svet.

Tuji kapital v jugoslovanskem gospodarstvu

Ustvarjanje narodnega kapitala je najtežje vprašanje našega narodnega gospodarstva. Takoj po zedinjenju, za časa poveljne gospodarske konjunktore je nastalo veliko povpraševanje po kapitalu. Ustvarjanje domačega kapitala z zbiranjem hranilnih vlog ni moglo

zadostiti obstoječim potrebam, v času inflacije pa je bil ta primanjkljaj nadomeščen s tiskanjem novih bankovcev. Ko je 1923. prenehala inflacija in nastopila deflacija v naši valutni politiki, je prišlo do pomanjkanja domačega kapitala.

V to dobo pada oni veliki angažman tujega kapitala v Jugoslaviji, a posebno v zapadnih delih države, ki so zopet navezali predvojne zveze z dunajskimi in budimpeštanskimi denarnimi zavodi. V Sloveniji so avstrijski denarni zavodi prevzeli 20% delniške glavnice slovenskih denarnih zavodov, na Hrvaškem 40%.

V našem gospodarstvu je sedaj udeležen v glavnem avstrijski, francoski, češkoslovaški, nemški, belgijski, ogrski in nizozemski kapital. Avstrijski kapital je udeležen zlasti v našem bančništvu in to ponajveč v Sloveniji, Bosni in Hercegovini.

Francoski kapital je najjače udeležen v lesni industriji in rudarstvu. Izkorišča rudnik bakra v Južni Srbiji.

V interesno sfero francoskega kapitala spada tudi Trboveljska premogokopna družba, »Adria Boxit« v Splitu in mnoga druga industrijska podjetja. Francoski kapital je udeležen tudi v naši brodogradnji in naši električni industriji.

Delniške družbe, na katere se razteza francoski kapital, imajo skupno 800 milijonov dinarjev delniške glavnice.

Angleški kapital je zainteresiran v naši lesni industriji in v večji meri v rudarski industriji (»Trepča« na Kosovem polju, »Allatini Mines Ltd.«, Novo brdo).

V železni industriji je udeležen angleški kapital v brodske tovarne vagonov. Delniška glavnica družb, pri katerih je udeležen angleški kapital, znaša 70 milijonov dinarjev.

Švicarski kapital je udeležen v delniških družbah s skupno delniško glavnico 350 milijonov Din in se razteza predvsem na električno industrijo (Fala v Rušah, Zagreb, Novi Sad, Tungsram itd.). Deloma je švicarski kapital udeležen tudi v lesni industriji.

Avstrijski kapital, udeležen v delniških družbah s 500 milijoni Din delniškega kapitala, obsega razna industrijska podjetja, lesna, elektro-tehnična, kemično industrijo.

Pri naši sladkorni industriji in sicer v Črvenki in nekaterih drugih tovarnah (Čupriji, Osijeku) je udeležen češkoslovaški kapital. Dokaj močno je zastopan tudi v naši tekstilni industriji.

V rudarski industriji je udeležen tu-

di belgijski kapital, v manjši meri pa v raznih podjetjih še ogrski, italijanski, nemški, švedski in poljski kapital.

Svetovna trgovina v letu 1933.

Društvo narodov — gospodarski odsek — je objavilo podatke o svetovni trgovini v letu 1933., za 73 držav, ki so dosegle skupno 97% skupne svetovne trgovine.

Skupni promet svetovne trgovine je znašal 1933.: 96,8 milijard nemških mark, medtem, ko je znašal 1932.: 107,9 milijarde M; 1931.: 159,7 milijarde M; 1930.: 223,9 milijarde M; 1929. pa 277,0 milijard M.

Pred vojno, 1913., je znašal svetovni trgovinski promet 160 milijard M. Napram temu je torej promet v letu 1933. po vrednosti manjši od onega v predvojni dobi (1913.) za 39,5% od onega v letu 1929. pa za 65,1%.

Tekom 30 let pred vojno (1883. do 1913.) je svetovna trgovina neprenehoma rastla in se povečala od 67,9 milijarde M v letu 1883. na 160,2 milijarde M v letu 1913. To je povišanje za 136 milijard, v letu 1929.—1933. pa je padla z 284,2 milijard M na 96,8 milijarde M v letu 1933.

Italijansko-avstrijsko-ogrski gospodarski sporazum

Pred kratkim je bil v Rimu podpisan italijansko-avstrijski in italijansko-ogrski gospodarski sporazum. Italija je odobrila Ogrski v zameno za industrijske koncesije uvoz 1 milijona mtc. pšenice, po ceni 15 pengov. Avstrija pa se je zavezala, da bo prevzela od Ogrske 2 milijona mtc. pšenice po isti ceni. Na ta način si je Ogrska oskrbela izvoz 30.000 vagonov pšenice, katere cena je za 50 odstotkov višja nego so sedanje tržne cene pšenice na borzi v Budimpešti. Sporazum obsega tudi določbe glede izvoza in uvoza drugega blaga med temi državami. Ta sporazum bo težko prizadel ostale države, ki so doslej izvažale v Italijo; zlasti pa bo prizadet na račun Avstrije, ki ji je Italija z gospodarskim sporazumom dala velike ugodnosti za uvoz lesa, izvoz našega lesa, ki ga je obremenila Italija z visoko uvozno carino, ki je vzela naši izvozni lesni trgovini vsako konkurenčno zmožnost in povzročila zastoj v izvozu.

Padanje svetovne brezposelnosti

Mednarodni delovni urad v Ženevi je priobčil statistiko o brezposelnosti v raznih državah v prvem letošnjem četrt-

letju in jo primerja z lanskimi četrtletji, predvsem s prvim lanskim četrtletjem. Kajti upoštevati moramo letne dobe, ki imajo iste sezijske pojave. Urad ugotavlja, da se je delovni trg januar—marec 1934. napram delovnemu trgu januar—marec 1933. zboljšal v sledečih državah: Avstralija, Avstrija, Čile, Danska, Danzig, Estonka, Finska, Jugoslavija, Italija, Japonska, Nemčija, Holandija, Kanada, Severna Amerika, Velika Britanija, Ogrska, Latvija, Norveška, Nova Zelandija, Poljska, Rumunija, Saarski okraj; povečala se je pa brezposelnost v sledečih državah: Belgija, Bolgarija, Francija, Irska in Portugalska. Omeniti pa moramo, da je število brezposelnih v Franciji in Japonski absolutno dosti manjše kot v drugih državah s približno istim številom prebivalstva. Številke brezposelnih, ki jih podamo spodaj, se ne morejo lahko primerjati, ker izvirajo iz različnih ocenjujočih virov. Deloma so objavljene po obveznem brezposelnem zavarovanju, deloma po prostovoljnem; druge zopet so objavljene po delovnih uradih itd.

Narodno gospodarstvo v Turčiji

O Turčiji, ki je zvezana z nami po Balkanskem paktu, smo priobčili pred kratkim poseben članek. Pridenemo še par drobtin.

O bilanci gospodarskega leta 1933 bemo dve izjavi turških državnikov. Ministrski predsednik paša Izmet pravi, da se mora načelo ravnovesja v državnem gospodarstvu na vsak način vzdržati. A proračun preteklega leta s svojimi 175 milijoni turških funtov dohodkov in izdatkov ne zadostuje več tudi za najnujnejše potrebe države, gospodarstva in naroda. Davčni vijak se pa tudi ne da več naviti. Edini izhod je izgradba turškega gospodarstva s pomočjo notranjih turških posojil. Drugo izjavo je podal finančni minister Abdul Halik, ki pravi, da bo končni zaključek za preteklo leto izkazal samo štiri milijone funtov deficita, ki jih bo pa mogel v tekočem letu 1934 z odpisi pokriti; izgledi za te odpise pa niso posebno rožnati. Razmere so pa vendarle boljše kot jih te izjave slikajo.

Turško gospodarstvo krize sicer še ni premagalo in zunanja trgovina kaže še nadalje tendenco krčenja, a paša Izmet označa kot obrambo proti znakom krize razvoj notranje produkcije v svrhu kritja domače porabe. Za doseg tega cilja je delala Turčija že skoz vse preteklo leto.

Obnovitveni načrt Turčije ima dva glavna cilja: ozdravjenje kmetijstva kot nositelja temeljnih gospodarskih pogojev in zgraditev močne industrije, ki naj po možnosti prepreči inozemski uvoz.

Z zgradbo novih železnic, katerih so samo v preteklem letu otvorili okoli 500 km, so prišle obširne pokrajine v območje prometa in se vsled novih transportnih možnosti tamošnjim kmetom sedaj splača, da preidejo k intenzivnemu poljedelstvu in da svojo zemljo vendarle enkrat pravilno obdelajo. Dalje so znižali več vrst davkov, ki so bili težko breme za kmeta. In slednjič so preobrazili Poljedelsko visoko šolo in Živinozdravniško fakulteto v Ankari ter so dali s tem kmetom možnost vzgoje v novodobnih in rentabilnih gospodarskih metodah. Poljedelsko visoko šolo, Živinozdravniško fakulteto in vse navadne poljedelske šole vodi profesor Talek iz Leipziga; na razpolago ima celo vrsto drugih nemških znanstvenikov in praktikov.

Pri izgradbi industrije so gledali najprvo na gradbo sladkornih in tekstilnih tovarn. Na novo so otvorili veliko sladkorno tovarno v Eksišeiru in pričeli so graditi sladkorno tovarno pri Sivasu. Opremo dobavlja nemška industrija. Tekstilne tovarne pa opremlja ruska industrija, in sicer na temelju lani Turčiji dovoljenih kreditov v znesku 8 milijonov dolarjev. Upajo, da bodo s temi tovarnami krili i sladkorno in tekstilno potrebo Turčije. Sladkorne tovarne finansira banka İŞ, ostale državne tovarne pa pridejo pod vodstvo in kontrolo novo ustanovljene državne banke Sümer.

Število velebank v Turčiji je padlo od prejšnjih 16 na 11, ker je večina inozemskih bank prenehala z obratovanjem. Pri tem se je pa poslovanje narodnih turških bank naravno zelo ojačilo. Banka Sümer s svojo začasno 20 milijonov turških funtov broječo glavnico je poklicana, da ima pri izgradbi turškega gospodarstva posebno vodilno vlogo. Državna centralna banka je ohranila svojo likvidnost in spretno igra vlogo regulatorja pri varstvu turške vrednote.

Če ne pride do kakšnih konfliktov in če se ohrani mir, kar je čisto gotovo, potem izgledi za Turčijo niso slabi. Prav v zadnjem času se je približal načrt turške petletke uresničitvi. Turška vlada hoče dati v ta namen na razpolago 30 milijonov turških funtov, v petih obdobjih, h koji vsoti pride še omenjenih 8 milijonov ruskih dolarjev. Najprvo

hočejo graditi še nadaljnje predilnice in tkalnice, dalje velik plavž, kokerije (izdelovalnice koksa), papirnice, steklarne, tovarne steklenic ter kemično tovarno. Pospešuje naj se tudi rudarstvo. Za dovršitev v izgradbi se nahajajočih

železnic v dolžini nad 1000 kilometrov dobavlja ves potreben material zopet Nemčija.

Tako se hoče turško gospodarstvo, deloma pod vodstvom države, na vseh poljih osamosvojiti.

DRUŠTVETNE VESTI

† ANTON PINTAR

Iz vrst naših najzvestejših društvenikov je neusmiljena smrt zahtevala pretekli mesec zopet svojo žrty in nam je dne 20. aprila za vedno vzela iz našega kroga gospoda Antona Pintarja. Blagi pokojnik je bil rojen leta 1860. v Gornjem gradu. Posvetil se je trgovini in se je vezbal v Mozirju. Več let je bil trgovski potnik. Leta 1888, pa se je osamosvojil v Kamniku, kjer je začel trgovino in gostilno. Leta 1907. je prišel v Ljubljano in je od tedaj posvečal svoje redke organizatorne sposobnosti predvsem gostilničarski stroki. Dolga leta je bil skrben tajnik Gostilničarske zadruge v Ljubljani. Po ustanovitvi Zveze gostilničarskih zadrug v Ljubljani je vodil tajniške posle v tej obsežni organizaciji do svojega 72. leta, ko je navzlic lepim letom še čvrst mož, ki se je zanimal za vse naše gospodarske in stanovske potrebe, stopil v pokoj. Njegove zasluge za gostilničarski stan in v zvezi s tem za razvoj tujskega prometa v naših krajih so trajne vrednosti. Kar je posebno poudariti v življenju in delu tega neumornega rodoljuba, čvrstega kova, je dejstvo, da je znal zbirati, pridobivati in držati ljudi v organizacijah. Misliti moramo na čase pred vojsko, ko se je naš obrtni stan moral gibati v skromnih razmerah s še skromnejšimi denarnimi sredstvi, in na prve čase po prevratu. A. Pintar je bil fant od fare in si je znal hitro pridobiti simpatije tudi v novih krogih. Trgovsko društvo »Merkur« za Slovenijo mu je dolžno veliko hvalo, ker je zvesto, požrtvovalno in obilno sodeloval osobito pred vojsko v okrilju te splošne naše trgovske stanovske organizacije. Pevski zbor našega društva je bil za praktično propagando med našim trgovstvom ter za probujo našega trgovskega stanu dolga leta največje važnosti. Slovenska pesem našega pevskega zbora je mnogo slovesa in mnogo simpatij pridobila naši splošni stanovski organizaciji. V tem pevskem zboru je naš Anton Pintar igral imenitno vlogo, odlično mesto je zavzemal v naših pevskih vrstah in je bil resničen steber v našem pevskem zboru. Vedno nared, vedno živahen, vedno ljubezniv je bil odličen vzgled za disciplino v našem pevskem zboru. Vsi smo ga radi imeli, ker je bil vedno vesel in dober družabnik. Kadar je došel poziv, si mogel računati na odlično sodelovanje tega mogočnega pevca. Njegova nagla smrt nas je bridko pretresla, pa ohranimo prijatelji temu svojemu zaslužnemu in požrtvovalnemu tovarišu svitel in hvaležen spomin.

Dr. Fran Windischer.

Darilo Trgovskemu društvu »Merkur« v Ljubljani. Gospod Franc Pretnar, ravnatelj Mestne hranilnice v Ljubljani, je daroval društvu ob štiridesetletnem jubileju svojega službovanja za društvene namene 400.—dinarjev. Za velikodušno darilo izreka društvo gospodu ravnatelju Francu Pretnarju najlepšo zahvalo.

II. redna odborova seja Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani se je vršila v četrtek, dne 19. aprila 1934, ob pol 8. uri zvečer v posvetovalnici Združenja trgovcev v Trgovskem domu. — Predsednik dr. Fran Windischer je pozdravil navzoče, ugotovil sklepčnost in otvoril sejo. Odsotne odbornike in odbornice je opravičil. Predsednik je spominjal, da je s tekočim letom stopil »Trgovski Tovariš« v enajsto leto. Celo dolgo dobo ga je vodil podpredsednik našega društva in predsednik Zveze trgovskih združenj Josip J. Kavčič, požrtvovalno in odlično. Naše društvo je pisalo prezasluznemu uredniku našega glasila sledeče pismo: »Ko ste te dni z decembersko številko 'Trgovskega Tovariša' dokončali deseti letnik društvenega glasila, mi bodi dovoljeno, da ob tem, ne samo za matico slovenske trgovske organizacije, marveč tudi za našo javnost in za našo slovensko književnost prepomembnem jubileju, izrekam Vam, visokospoštovani gospod urednik, kot predsednik Trgovskega društva 'Merkur' najlepše in najprisernejše čestitke. Hkratu mi bodi dovoljeno, da Vam izrečemo od srca do srca svojo iskreno zahvalo in da Vam zatrdimo svojo trajno hvaležnost pa Vam obenem izpovem svojo odkritosrčno priznanje za Vaše veliko, nesebično in požrtvovalno delo, trajne in stalne vrednosti. Opravili ste v teh desetih letih v nevspešnih razmerah in ob trajnih težkočah velikansko delo, zlahka in dragoceno, pa ste s tem za trajno zadolžili nas vse, ki ste se jim požrtvovalno odzvali na njih prijateljsko prošnjo, vzeli nase težavno dolgoletno breme in ste s svojim plemenitim in nesebičnim trudom izpolnili vse naše nade, ki smo jih stavili v Vašo deloljubnost, spretnost in darovitost. Deset letnikov 'Trgovskega Tovariša' je pred vsem zaslužen in upravičen Vaš ponos pa dika naše trgovske matične stanovske organizacije. Hvaležni Vam za ves Vaš desetletni trud Vam ponovno izrekamo svojo udano zahvalo pa Vas vneto prosimo, da blagovolite obdržati tudi v prihodnosti v svoji večji roki odgovorno krmilo in trudapolno vodstvo našega 'Trgovskega Tovariša'. Sprejmite, veleceñjeni gospod predsednik, zagotovilo naše prijateljske udanosti in resnične hvaležnosti.« Odbor je z odobravanjem vzel v vednost poročilo predsednikovo in soglasno sklenil, da društvo v znak hvaležnosti in priznanja postavi gospodu Josipu J. Kavčiču njegov kip, izdelan od slovenskega kiparja Lobode v društvenih prostorih. — Naše društvo je pozdravilo gospoda Bogomila Kajzela, starosta ljubljanskega Sokola ob njegovi šestdesetletnici in je prejelo priserčno zahvalo pa jubilara. — Gospoda dr. Hubert Souvana, državnega pravobranilca, je društvo pozdravilo s priserčnimi čestitkami, ko je bil odlikovan z redom sv. Save III. reda. Dr. Hubert Souvan je društvu, sam iz odlične slovenske trgovske rodbine, v vseh prizadevanjih naklonjen. Prejeli smo njegovo zahvalo za čestitke. Gospoda Josipa Olupa, trgovca in občinskega svetovalca, je društvo priserčno pozdravilo s iskrenimi čestitkami za praznik njegove šestdesetletnice. Združenje trgovcev v Ljubljani je izvolilo gospoda Karla Sossa za predsednika in gospoda Albina Smrkolja za podpredsednika. Naše društvo je oba gospoda priserčno pozdravilo ob tej priliki in izreklo iskrene čestitke. Navedena gospoda sta se nam zahvalila za čestitke. Naš dolgoletni tovariš gospod Avgust Jurjovec, trgovec v Ljubljani, je praznoval februarja meseca svojo petdesetletnico. Ob tej priliki mu je društvo izreklo v lepem pismu priserčne čestitke in iskreno zahvalo za dolgoletno zaslužno sodelovanje v našem odboru. Naš podpredsednik Josip J. Kavčič je bil marca meseca izvoljen za člana uprave Narodne banke. Izrekli smo mu svoje čestitke in prejeli njegovo zahvalo. Gospodu Konradu Elsbacherju, podpredsedniku Zbornice za TOI, smo poslali iskrene čestitke ob sedemdesetletnem jubileju firme And. Elsbacher ter prejeli zahvalo za svojo pozornost. Gospoda Franca Pretnarja, ravnatelja Mestne hranilnice, smo priserčno pozdravili, ko je dosegel štiridesetletni jubilej svojega službovanja. Zahvalil se nam je za pozornost in daroval za društvene namene Din 400.—. Gospodu generalu Rudolfu Maistru v Mariboru je predsednik za šestdesetletni jubilej poslal brzojavne čestitke: »V imenu Trgovskega društva 'Merkur' za Slovenijo in v svojem imenu priserčno čestitam za šestdesetletni življenjski jubilej našemu narodnemu junaku, slovenskemu pesniku in voditelju ter priserčno pozdravljam v stari udanosti.« Gospoda dr. Viktorja Murnika je naše društvo za njegove nepozabne zasluge za našo organizacijo in za probudo slovenske trgovine za njegovo šestdesetletnico pozdravilo priserčno in mu pisalo to-le pismo: »Ko te dni praznujete svoj šestdesetletni jubilej in Vas za Vaše neprecenljive zasluge za naš narod zaslužno slave in časte Slovenci po vseh krajih naše domovine, nam je ljuba prilika, da Vam ob tej svečani priliki izrekamo tudi mi od srca do srca svoje iskrene in priserčne čestitke ter svojo globoko občuteno zahvalo za Vaše dolgoletno požrtvovalno,

nesebično, pobudno in vodilno delo v okviru naše splošne trgovske združbe, ki je matična organizatornega dela za probudo in osamosvojo slovenske trgovine. Vaše veliko in premišljeno delo za povzdigo našega gospodarstva ostane v hvaležnem in nepozabnem spominu Trgovskega društva „Merkur“ za Slovenijo, kateremu ste osobito ob rojstvu in v prvih najtežjih letih posvetili svoje velike sposobnosti. Ob prominentnem Vašem življenjskem prazniku nam je v resnici srčna potreba, da Vam izrekamo svojo udanost, svojo hvaležnost in svoje iskreno priznanje za vse Vaše požrtvovalno delovanje v našem društvu in želimo iz udanega srca, da Vam dobri Bog nakloni še mnoga zdrava, čvrsta in plodna leta v srečni in dobri bodočnosti. Bog živi našega odličnega buditelja in vodnika. Priporočamo se Vam, velečeni gospod doktor, ter prosimo, da sprejmete iskreno zagotovilo našega globokega spoštovanja in naše hvaležne udanosti. Jubilant se nam je iskreno zahvalil v lastnoročnem pismu sledeče vsebine: »Prosim, da blagovoli veleugledno predsedstvo sprejeti mojo najglobljo zahvalo, da se me je tako blagohotno spomnilo ob moji šestdesetletnici. Vaše čestitke so mi posebno dragocene, ne le, ker prihajajo iz gospodarskih krogov, krogov mojega poklica, temveč tudi zato, ker prihajajo iz onega društva, ki mi je bilo veselje in čast po skromnih svojih močeh pomagati pri njegovi ustanovitvi in sodelovati daljši čas v njegovem odboru. Izredno me veselo, četudi mi dajejo več, kakor mi gre. Ko se usojam veleuglednemu predsedstvu ponovno izrekatı svojo najprisrčnejšo zahvalo, prosim, da blagovoli sprejeti izraz mojega visokega spoštovanja in polne udanosti.« Dne 19. aprila je bil imenovan za ministra socialne politike senator gospod dr. Franjo Novak. Naše društvo je novo imenovanega ministra iskreno pozdravilo in mu sporočilo svoje čestitke. Predsednik poroča, da smo izrekli gospodu Ivanu Seunigu, tovarnarju, iskreno sožalje ob smrti njegove gospe matere, odlične trgovke v Ljubljani. Rodbini Debelakovi je društvo pisalo sožalno pismo ob smrti dolgoletnega našega društvenika in pregledovalca računov gospoda Josipa Malenška, ravnatelja Kmetijske posojilnice v Ljubljni. Na njegov prerani grob smo položili venec in predsednik društva se je v spremstvu mnogih odbornikov udeležil njegovega pogreba. Gospej Luizi Hočevvar-Meglič smo izrekli prisrčno sožalje ob smrti njenega soproga gospoda Karla Megliča, ki je bil mož odličnih zaslug za naše društvo. V prejšnji številki našega glasila je predsednik počastil njegov spomin in mu napisal spominski članek. Društveni predsednik je simpatično ocenil zaslužno delo pokojnika Karla Megliča tudi v »Slovenskem Narodu« 1. marca 1934. Predsednik je poročal, da je sedaj v redu dogovor pri gospodu Ivanu Lapajne, ki izdeluje kemične izdelke v Mostah pri Ljubljani. Nadalje je poročal o nabiralni akciji v korist podpornega fonda. Nabiralna akcija bo kmalu končana in je predsednik izrekel posebno zahvalo odbornicam gospe Jelki dr. Bretlovi in gospe Ivanki Leskovic. — Odbor je sklenil ustreči prošnji gospodične L. K. za podporo in sicer v znesku Din 200.—, Trgovskemu sotrudniku J. G. se je dovolila ponovna podpora Din 100.—. Odbor je vzel poročilo predsednika na znanje in zlasti tudi poročilo, da je ob desetletnem jubileju organizacije Društva trgovskih potnikov in zastopnikov na slavnostnem obnem zboru pozdravil bratsko organizacijo s prigodnim govorom. — Društveni tajnik je podal tajniško poročilo za čas od 21. decembra 1933. do 19. aprila 1934. Poročilo je vzel odbor odobrilno na znanje. Odbor je vzel na znanje poročilo društvenega tajnika Antona Agnole o izpremabah v stanju članov in naročnikov. — Društveni predsednik je nato poročal, da so se v zimski seziji vršili sledeči učni tečaji: za nemščino, knjigovodstvo, slovensko stenografijo in laščino. Poučevala sta gospoda Franc Zelenik in dr. Robert Eržen. Tečaji bodo končani prihodnji mesec. — Nato je podal društveni tajnik poročilo o posredovalnici za čas od 21. decembra 1933. do 19. aprila 1934. — Sledilo je obširno poročilo društvenega blagajnika Josipa Kreka o društvenem gospodarstvu v letu 1933. Odbor je vzel z iskreno zahvalo odobrilno na znanje bilanco za dan 31. decembra 1933, in izkaz dohodkov in izdatkov za leto 1933. Odbor je izrekel zaslužnemu dolgoletnemu blagajniku najlepšo zahvalo za njegovo marljivo in trudoljubno blagajniško delo, ki zahteva mnogo truda. — Pri tej priliki je odbor sklenil, da se knjiga Sič: Trgovska korespondenca odslej prodaja po Din 60.—. — Odbor je dalje sklenil, da se občni zbor vrši meseca maja. Dan določi predsednik. Predsednik dr. Fran Windischer se je nato zahvalil za udeležbo in zaključil sejo ob pol 10. uri zvečer.